

KARDIO

První koncert z cyklu **AUSKULTACE**

Věnováno všem, kteří darovali srdce.

GALINA USTVOLSKAYA

Symphony No. 5 „Amen“ (1989/90)

RUDOLF DROZD

Mens et cor. Skladba pro komorní orchestr a biometricko – mentální sonifikaci (světová premiéra)

MILOSLAV KABELÁČ

Osudová dramata člověka, op. 56 (1975/76)

Hamlet

Interludium

Golgota

Interludium

Stabat Mater

Interludium

Komenský: Poutníkův návrat

MICHAEL GORDON

Thou Shalt! /Thou Shalt Not! (1983)

Jana Vondrů – zpěv

Otakar Blaha – recitace

Brno Contemporary Orchestra řídí **Pavel Šnajdr**

AUSKULTACE (vyšetření poslechem) je termín i metoda, kterou jsme si vypůjčili z oblasti lékařské diagnostiky. Tam je striktně exaktní, ale v oblasti uměnovědné se nám „výzkum poslechem“ i „místa poslechu“, navíc bez fonendoskopů či stetoskopů, jeví jako mimořádně poetické. Podobně se to má i s tím co bude poslechem zkoumáno – TLUKOT, DÝCHÁNÍ, TRÁVENÍ, MYŠLENÍ, SLYŠENÍ a MLUVENÍ.

Celá sezóna je věnována intenzivnímu, vnímavému a mnohdy panickému poslechu, na který v běžném životě je již velmi málo času. Hudba se stala hlukem, který nás chtě i nechtě obklopuje a stává se zbytnou či nezbytnou kulisou jiných aktivit. Je neskonné a víceméně nepraktické se jenom tak posadit a nedělat nic jiného než poslouchat. Snad i proto jsme hledali inspiraci u lékařů, kteří neposlouchají jenom, aby slyšeli, ale aby ze slyšného vyvodili výsledky a díky dlouholetým zkušenostem již dobře znají vhodná místa poslechu... Hudba je však svébytným abstraktním zvukovým prostorem, procesem i strukturou, je otevřeným kódem, z něž

nemusíme vyvozovat konkrétní výsledky a identifikovat fyziologický či psychický stav, ale můžeme zůstat v onom nepopsatelném virtuálním prostoru hry se skleněnými perlami.

*Cujus animam gementem,
contristatam et dolentem,
pertransivit gladius.*

*Její srdce Bohu dané,
truchlící a zbědované
sedmerý meč protíná.*

Druhá sloka ze sekvence Stabat Mater

Na každého občas padnou chmury, a neumím si představit, jak zoufale se musí cítit spousta našich spoluobčanů, kteří přišli díky extrémnímu počasí o své domovy, zahrady či oblíbená místa. Jejich srdce byla probodnuta sedmero meči. V tarotu je však karta sedm mečů kartou ochrannou a výzvou k tomu, abychom nemarnili čas marněním, a i od toho nejhlubšího dna se odrazili, abychom si vážili toho, že naše srdce bije, a to nejen pro nás, ale i pro naše blízké. Všem, kteří nemarní svůj život a jsou schopni a ochotni nezištně pomáhat, darovat srdce, věnujeme dnešní koncert.

Nacházíme se v kapli svaté Anny na Starém Brně, která je dílem dánského architekta Theophila von Hansena, jenž sehrál zásadní roli pro rozvoj Brna ve druhé polovině devatenáctého století. Kaple byla otevřena roku 1869 a stylově navazuje na dobově populární historismus palladiánské architektury. Monumentální, symetrická kompozice kaple, hojně využívající prvků řeckého a římského stavitelství utvářela ideovou i architektonickou dominantu, srdce, celého areálu Fakultní nemocnice u sv. Anny. V dnešní terminologii se již kaple nachází pouze uprostřed jižního traktu nemocnice, nedaleko transplantačního oddělení a od roku 2021 je tak na ní umístěna pamětní deska, která připomíná lidi, kteří darovali svá srdce, čímž zachránili nebo aspoň prodloužili život jiných pacientů s těžkými srdečními chorobami.

K Symfonii č. 5 – „Amen“ ruské skladatelky **Galiny Ustvolské** (1919–2006) na text modlitby Otče náš v ruštině autorka poskytla jen skrovný komentář. Odvolala se na výrok Schumanna: „nejlepším způsobem, jak hovořit o hudbě, je mlčet o ní“. „Přestože se na provedení podílí pouze šest hudebníků, je nutný někdo, kdo by je vedl. Nepředstavuji si zde dirigenta, ale hudebníka, jenž by se více seznámil i s dalšími mými skladbami včetně Tří kompozic. ...Od toho, kdo bude řídit Pátou symfonii, potřebuji co nejméně vnějších atributů – gest apod., a naopak maximum vnitřních, tedy pochopení,“ napsala autorka. Bicím nástrojem je speciální kostka o straně 43 cm z tlusté překližky s dřevěnými kladivy, nikoli rakev, jak se mylně domníval kritik listu The Guardian.

Nejzazší psychologická věrohodnost narušuje vnímání hudby Ustvolské coby umění. Hudba této nepravděpodobně tiché, plaché ženy, avšak skladatelky přirovnávané k dámě s kladivem i laserovému paprsku prorážejícímu kov, nemá nic společného s krásou nebo ošklivostí. Adekvátní

slova – pokud by dovolila o své hudbě mluvit – by byla cosi na způsob: existenciální, nevyhnutelná, nefalšovaná, „dostojevská“. Její dílo je plodem mučivého, smutného života, století, ve kterém modlitba vyžadovala od člověka mnohem více vůle a energie než ve starých dobrých časech. Ustvolská nesměle doufala, že odplata za oslepení a hříchy společnosti nebude příliš krutá, a prosila za všechny Boha o spasení. V době, kdy se Bůh přestal zjevovat a vést její národ, zůstala mezi těmi málo lidmi, kteří se Mu dokázali poklonit dostatečně nízko.

Marek Hrubecký

Ve světové premiéře zazní kompozice hudebního skladatele, režiséra a multiinstrumentalisty **Rudolfa Drozda Mens et cor** (Mysl a srdce), která vznikla na objednávku BCO. *Skladba, MENS ET COR pro komorní orchestr a biometricko-mentální sonifikaci, se snaží vyjádřit niterné psychické procesy člověka, jenž prochází složitým životním obdobím, během kterého dochází k transplantaci srdce. Tuto náročnou cestu ke zdraví, protkanou emocemi strachu z neznámého a radosti z nové šance na plnohodnotný život, se pokusí tato hudba přiblížit posluchačům. Zároveň je to také současně umělecké vyjádření určité pocty a pokory před vědecko-lékařským pokrokem.*

Rudolf Drozd

Filozofie zdraví, věda a výzkum

Logika porozumění, rovnováha rozumu a citu

Auskultace srdce

Mysl uzdravuje

Příroda uzdravuje

Člověk uzdravuje

Transplantace

Já

Vy

Dál jít

Tak jdi

Já chci žít

Umění medicíny

Chránit zdraví

Zvuk

Ego ztrácí moc

Philosophia salutis, scientiae et inquisitionis

Logica intelligendi, rationis et sentiendi libra

Auscultation cordis

Mens sanat

Natura sanat

Humano sanat

Translationi

Ego

Vos

Da va

Ta va

Volo vivere

Ars medicina

Custodire salutem

Sonus

Ego perdidit potestate

Osudová dramata člověka, op. 56 jsou jednou z posledních skladeb **Miloslava Kabeláče** (1908–1979). Formálně jsou koncipována jako sonáta pro trubku, klavír, bicí nástroje a recitaci. Sestávají ze čtyř vět, mezi něž jsou vložena tři interludia vycházející z textů použitých v druhé větě skladatelovy sedmé symfonie. Hudební materiál jednotlivých vět tvoří citáty z dřívějších Kabeláčových skladeb: v úvodní větě nazvané Hamlet Kabeláč využívá tématu z Hamletovské improvizace, následující Golgota obsahově vychází z druhé věty sedmé symfonie, třetí věta Stabat Mater čerpá z první bagately Nářků a úsměvů a poslední část Komenský: Poutníkův návrat rozvíjí téma fugy z druhé symfonie. Celek má charakter zamyšlení nad uzlovými body života a bilance celoživotního konání. Recitace je sice něčím v sonátě velmi neobvyklým,

nicméně způsob, jakým se uplatňuje v tomto díle, je vyústěním Kabeláčova užívání slova zpívaného nebo mluveného v řadě jeho pozdních skladeb. Kabeláč zde nezhudebňuje souvislé texty, nýbrž uvádí krátké citáty, jednotlivé věty a izolovaná slova vytržená z kontextu jako výzvy či popudy k zamyšlení, meditaci. Osudová dramata člověka uvádějí slova ze Shakespearova Hamleta, z Evangelia svatého Jana, tři sloky ze sekvence Stabat Mater a z Komenského Labyrintu.

Americký skladatel **Michael Gordon** (* 1956) začal na skladbě **Thou Shalt!/Thou Shalt Not!** pracovat na začátku roku 1982, na konci postgraduálního studia na Yale University. „Budeš či nebudeš“ zde není otázkou osudovou, ale čistě hudební – vyhraje-li tvrdošíjně opakovaný motiv ukotvený na nízkém E, nebo čtyř notový motiv (F, A, A, F). Neotřele působí instrumentace, kdy je využito zesíleného zvuku přeladěných houslí a violy, elektrické kytary, která se v závěru kompozice rovněž přeladuje a postarších, již poněkud hůře znějících elektronických varhan, v opozici pak stojí perkusionista hrající na laditelné bubny a na marimbu současně. Soubor jako by se pořád pokoušel o ten správný rytmus, ale paradoxně právě hráč na bicí nástroje nikdy pořádné groove nedovolí. Jak napsal autor, možná je v tomto díle konflikt mezi klasickou a rockovou hudbou, dvěma světy, které v roce 1983 zdánlivě nemohly existovat vedle sebe. Nebo je to možná boj mezi posvátným a světským, nebo mezi čímkoliv, pro co ve skutečnosti neexistuje řešení.... Thou Shalt!/Thou Shalt Not! bylo poprvé uvedeno v prosinci 1983.

Jana Vondrů je zpěvačkou, která se pohybuje na pomezí hudebních žánrů, a především na poli soudobé hudby. Koncertně i scénicky spolupracuje s Ensemble Opera Diversa. Je členkou uskupení Dust in the Groove propojujícího soudobou hudbu, jazz a improvizaci a členkou tria ConTRIOogy. Spolupracuje s multiinstrumentalistou Tomášem Vtípilem, se kterým mimo živé projekty nahrála vokální party do divadelních a rozhlasových her. Stojí za vznikem a uvedením projektu Mikrooperu, který zasazuje operu do veřejného prostoru. Ve své sólové koncertní činnosti se nejvíce zajímá o písně 20. a 21. století. Jana absolvovala JAMU v Brně a VŠMU v Bratislavě. Má za sebou spolupráci s Filharmonií Brno a Brno Contemporary Orchestra. V roce 2023 uvedla v rámci Moravského podzimu monooperu La voix humaine /Lidský hlas/ Francise Poulenca pro zpěvačku a telefonní sluchátko v úpravě pro ansámbl bicích nástrojů. Vystoupila například na festivalu Expozice nové hudby, NODO, Ostravské dny, Velikonočním festivalu duchovní hudby, na festivalu elektronické a experimentální hudby Faun, JazzFestBrno.

Otakar Blaha je divadelní a rozhlasový herec, režisér, překladatel a organizátor kulturního dění s hlubokým hlasem. Spolupracoval s Národním divadlem Brno, Českým rozhlasem, Filharmonií Brno, Ensemble Opera Diversa, Brno Contemporary Orchestra a řadou nezávislých divadelních a hudebních organizací. Věnuje se též vzdělávání mládeže a dospělých.

BCO – Váš orchestr pro 21. století!

Další koncerty naleznete v letáku k nové sezoně 2024/25

Vstupenky na novou sezonu jsou již v prodeji na <https://goout.net/cs/brno-contemporary-orchestra>

Nově máme pro na věrné posluchače zvýhodněné abonmá Klasik a Senior. Abychom přežili další sezonu, museli jsme, bohužel, trochu zdražit.

Pokud byste se rozhodli nás podpořit, tak můžete, rádi vám vystavíme darovací smlouvu, kterou si můžete uplatnit v daňovém přiznání. Kontaktujte prosím BCO brnocontemporaryorchestra@gmail.com

Číslo účtu: 2701615613/2010

BCO finančně podporují:

Statutární město Brno, Ministerstvo kultury ČR

Mediální partneři:

OperaPlus, KlasikaPlus, Brno Město hudby, ČRo, HIS VOICE

Děkujeme za podporu a spolupráci: Battementproduction

www.bcorchestra.cz

JSME NA FACEBOOKU, INSTAGRAMU, TWITTERU a máme YOUTUBE kanál

Změna programu vyhrazena.